

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ ФОРМИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Центральне завдання музично-педагогічного процесу – виховання інтересу і любові до музики – розв’язується в основному через вивчення і виконання певного музичного репертуару. Викладач-педагог, вчитель музики повинен дуже уважно і вдумливо ставитися у своїй педагогічній практиці до музично-педагогічного репертуару та діагностики професійних компетенцій студента. Опираючись на результати діагностування, педагог визначає основні тенденції його розвитку, розробляє план індивідуального навчання.

Музикант, що присвятив себе музиці, музичній педагогіці, не може не замислюватися над тим, що в його праці найголовніше, які завдання стоять перед ним в роботі і як краще виконати твір. Особливо важливо в музичній педагогіці пам’ятати, що центром уваги є жива людина з її складною фізичною та психічною організацією. Для виховання спеціаліста необхідне формування відповідальності для того, щоб в подальшому він добре робив свою справу.

Досягнення справжньої майстерності вимагає невтомної праці, щоб високохудожньо відтворювати за допомогою цієї майстерності музичний твір. Викладач і студент мають приділяти дуже багато уваги виробленню величезної кількості найрізноманітніших навичок. Іншими словами, перед виконавцем постають взаємопов’язані питання: що грати і як грати. Музикант має розуміти задум композитора - тоді він знає що сказати своїм виконанням і як виконувати музичний текст. Пріоритет у виконанні залишається за змістом, що втілюється композитором у музичній формі твору.

Музична форма – це будова музичного твору, що визначається змістом кожного окремого твору. Створюється музична форма в єдності зі змістом і характеризується взаємодією всіх окремих звукових елементів, розподілених у часі.

Форма кожного музичного твору завжди індивідуальна, властива тільки йому і неповторна. Музична форма є одною зі сторін музичної виразності, одним з найважливіших засобів втілення ідейно-емоційного змісту конкретного музичного твору.

Різновиди музичної форми визначаються двома факторами:

- композицією тематичного матеріалу;
- тонально-модуляційним планом.

Обидва фактори утворюють єдність, залежать один від одного і взаємно впливають один на одного.

Безмежний світ життя, людських почуттів, мрій, ідеалів є змістом музики і передається через музичну форму. Для цього використовуються зображальні прийоми через мелодію, гармонію, ритм, темп, артикуляцію, агогіку і т. д. Організація ладу, гармонії, ритму, композиційних форм тисячами ниток зшиває

звукову тканину музичного твору, створюючи довершену музичну форму (будову), котра втілює музичний образ.

Зміст музики невіддільний від її форми, найдрібнішими частинками якої є інтонації, котрі пов'язуються воедино – темпово, висотно, динамічно, ритмічно, темброво, артикуляційно-фразувально. З послідовності інтонацій складається мелодія. Рух інтонаційних ліній утворює фактуру. В крупних формах з'являється музична драматургія, фабула, сюжет. Ці назви взяті з театру, літератури не випадкові. Вони пов'язані з тим, що музика запозичила різні способи творення свого художнього світу, опираючись на досвід інших мистецтв.

Перші частини сонат Ф.Й.Гайдна, В.А.Моцарта, Л. ван Бетховена, Й.С. Баха будуються ніби за законами театру (конфлікту): в яскравих темах вгадуються персонажі, що протиставляються між собою, чуємо їх голоси, музика насичена діалогами, суперечками.

В романтичних сонатних формах на перший план виходить ліричний герой з його глибокими переживаннями: чергування різноманітних тем сприймається як його душевний конфлікт.

Музична форма, як і поезія, проза, розвивається в часі деталей за деталлю. Музичне ціле поступово виникає в нашій свідомості зі складових, що слідують одна за одною і пов'язуються воедино за допомогою людської пам'яті. Ця особливість сприйняття музики і визначає сутність музичної форми, яка відбувається в часі, завжди представляє собою процес, розвиток з тим чи іншим ступенем інтенсивності.

Матеріальним втіленням музичного образу, змісту музики є музична форма, з окремих елементів якої складається певна загальна система, побудована з багатьох окремих структур: мелодичної, ладо-гармонічної, ритмічної, фактурної, тембрової, динамічної. Ця конструкція музичного твору, що характеризується рядом об'єктивних закономірностей, дозволяє піддати її аналізу, тобто осмисленню логіки художньо-виразових і технічних засобів, використаних композитором. Аналіз форми твору й виявлення ролі кожного його елементу полягає в розкритті ідей, образів, емоцій і сприяє більш якісному, точному виконанню музичного твору і проникненню в задум композитора.

З іншого боку, музичний твір виступає і як дидактичний учбовий матеріал – предмет вивчення, засіб професійно-виконавського навчання. Відповідно до такого підходу, твір можна уявити як сукупність конкретних виконавських завдань, розв'язуючи які студент здобуває необхідні навички. Рівень завдань, технічних труднощів, які при цьому долаються, можуть зумовлюватися як об'єктивними закономірностями власне самого твору, так і суб'єктивними якостями, рівнем технічного розвитку конкретного студента.

За спогадами Г.Нейгауза, найголовнішим в його роботі з учнями було глибоке осягнення художнього образу твору. Потрібно добре уявити собі те, що збираєшся виконати. Це, у свою чергу, вимагає великої обізнаності, активної творчої уяви.

Г.Нейгауз, звертаючись до студентів, говорить: «Мало геніальної музичної обдарованості, мало піаністичних даних, мало! Потрібна величезна внутрішня культура, одвічна зануреність розуму і серця у безсмертну спадщину..., вивчайте літературу..., поезію, живопис, скульптуру, глибше ставтеся до самого життя. Спробуйте йти від того виду мистецтва, який вам духовно ближчий, і ви обов'язково почуєте в музиці асоціації з улюбленими образами, сюжетами поетичними прийомами».

Отже, головна мета виконавця - звукове втілення художньо-поетичного образу, вираженого в музичній формі твору.

УДК 371. 134: 009

ШВАРДАК М.В., ГЛЕБЕНА В.В.
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ Й ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ УСПІХУ

За останні роки словосполучення «ситуація успіху в навчальній діяльності» стало для педагогів звичним. Ніхто не заперечує, що саме позитивні емоції можуть стати для дитини найважливішим стимулом у навчанні. Однак, при цьому часом забувають про те, що в педагогіці, як, втім, і в медицині, не існує єдиної панацеї на всі життєві випадки. Тому й ситуацію успіху треба застосовувати продумано, з урахуванням багатьох чинників.

Безумовно, переживання успіху вселяє у людині впевненість у власних силах. З'являється бажання знову досягти хороших результатів, виникає відчуття внутрішнього комфорту, що, у свою чергу, благотворно впливає на загальне ставлення людини до світу.

На перший погляд здається, що вчителю достатньо кілька разів дати учневі можливість відчути успіх, як самий по собі буде забезпечений рівень мотивації, інтересу, пізнавальної активності. Однак, таке ставлення здатне викликати протилежний результат: перманентна успішність може сформувати не скільки звичне й, можливо, індиферентне ставлення до навчання. Крім того, постійне очікування лише позитивного результату згубно відбивається на розвиткові вольових якостей школяра: він ухиляється від подолання труднощів, губиться в складних навчальних і життєвих ситуаціях, у його поведінці починає переважати мотив «уникнення невдач» тощо.

Досвідчені психологи і педагоги попереджують про можливі негативні стани, що слідує після пережитого успіху. Чому можливий такий парадокс? По-перше, успіх, що дістався ціною невеликих зусиль, може призвести до переоцінки, точніше, до завищеної оцінки своїх можливостей. По-друге, за сильним переживанням якої-небудь емоції обов'язково слідує релаксація. Якщо в цей період запропонувати людині будь-яку діяльність, то вона, зазвичай, буде менш успішна, ніж попередня. По-третє, переживання успіху може бути затьмарено, якщо результат, важливий і значущий для самого учня, не буде адекватно оцінений іншими людьми [1].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>